

הטנגוואר של פיאנור:

פיאנור החל לגלות עניין בשפות ומערכות-כתב בשלב מוקדם של חייו. הוא המציא את מערכת הכתב "טנגוואר" בשנת 1250 למניין הוואלאר. הטנגוואר הושפעה במידה רבה מאותיות הסאראטי של רומיל (Rúmil), שהיתה עד אז מערכת הכתב היחידה. רומיל שילב ביצירתו את הרעיונות הבלשניים של אותה תקופה, ואילו פיאנור עיבד את מערכת הכתב לפי רעיונותיו שלו. ההבדל העיקרי בין שתי מערכות הכתב הוא שהטנגוואר נכתב במאוזן – משמאל לימין, ואילו הסאראטי נכתב במאונך – מלמעלה למטה. כמו כן פיאנור הפחית את כמות האלמנטים המשתנים ויצר סדרת אותיות פשוטה ועקבית יותר.

שני האלמנטים הבסיסיים של הטנגוואר הם **טלקו** (telco) 'קו אנכי' ו**לובה** (lúva) 'קשת' (או 'עיקול'), היכולים להשתלב במספר דרכים שונות. בטנגוואר, **טלקור** ו**לובאר** מסודרים בצורה מסוימת ומתארים קבוצה של צלילים הקשורים זה לזה: ה**טלקור** מבטאים את היגוי הצליל, וה**לובאר** מציינים באיזה חלק בלוע הוא נהגה. בכל טנגוואר קיימת התאמה לצרכיה של שפה מסוימת, כמו למשל הצורה בה מחולקים סוגי הצליל. התאמות שונות אלו נקראות "מודים" (modes), כמתואר בנספח ה' של "שר הטבעות". לדוגמא: במוד הקווניה – אם ה**לובאר** סגורים ופונים לימין, הם מסמנים עיצורים שפתיים (צלילים המבוטאים בשפתיים: m, f, mb, p וכו'). ככל שהתרבה

טלקור		לובאר	
ק	רגיל	פתוח	סגור
ט	מקוצר	ק	ק
ב	מורם	כפול	כפול
פ	מורחב		

השימוש בטנגוואר, כן נוצרו עוד ועוד מודים. המודים השונים של הטנגוואר נותחו והוצגו במקומות רבים בדפוס וברשת. כאן תובא רק סקירה כללית של אחד המודים שבנה הפרופ' טולקין לכתיבה בשפת אמו, האנגלית. להלן טבלה של מוד טנגוואר בסיסי, עם משמעות הצליל באנגלית לצד כל טנגוואר. שימו לב שההיגוי של האותיות אינו פונטי, אלא פונמי: העיצור r , לדוגמא, נהגה בכמה דרכים שונות בניבים השונים של האנגלית.

ᵖ t	ᵑ ᵑ	ɥ tʃ	ɥ k
ᵑ d	ᵑ b	ɥ dʒ	ɥ g
ᵑ θ	ᵑ f	ɥ ʃ	ɥ x
ᵑ ð	ᵑ v	ɥ ʒ	ɥ ʎ
ᵑ n	ᵑ m	ɥ ɲ	ɥ ŋ
ᵑ ɹ	ᵑ w	ɥ j	ɥ ɰ

ɣ r	ɣ r̥	ʈ ɭ	ʂ ʐ
ʂ s	ʂ s̥	ʈ z	ʂ z̥
λ h	ɖ m	ɭ l	o u

שתי הטנגוואר האחרונות משמשות לדיפתונגים. קטע הטנגוואר התחתון של s ו z משמש בדרך-כלל כאשר יש טשטא מעל הטנגוואר. הצליל יכול להשתנות בעזרת סימני ניקוד, שנקראים טשטאר (tehtar). בקורפוס (מאגר הדוגמאות האותנטיות של הכתב) משתמשים במספר טשטאר שונים, אולם במוד האנגלי מוצגים הטשטאר הנפוצים יותר:

ᵑ ᵑ ᵑ ᵑ ᵑ ᵑ
t: g: nt ŋg ts gs

טילדה (~) מתחת לטנגוואר מסמנת טנגוואר מוכפלת או ארוכה. אותו סימן מעל הטנגוואר מסמן שלפניו יש עיצור אפי (עיצור בו האוויר בא מהאף, כמו n ו m) מאותו טור בטבלה. סילסול (וו) שמוצמד לטנגוואר מסמן שאחריו יש s, דבר הנפוץ בעיקר בסוף מילה. בניגוד לאמונת רומיל ובני זמנו, פיאנור סבר שתנועה היא הגה קטן, זהה בחשיבות לעיצורים. התנועות בטנגוואר, כמו בסאראטי, מסומנות בדרך-כלל בסימני ניקוד, הקרויים **אומאטשטאר** (ómatehtar) או 'סימני תנועה'. הם קיימים רק לצורך קיצור המילה, אם

כי פיאנור יצר גם מוד בו לכל תנועה היתה טנגווא מקבילה. מוד זה יועד בעיקר ליודעי המסורה, ושימש לעיתים רחוקות. אם נשתמרו דוגמאות של מוד זה, הן לא פורסמו ולא

ידוע איך הוא נראה. קיימים מודים אחרים דומים, כמו מוד הסינדארין של בלריאנד. האומאטשטאר הללו משמשים באנגלית.

הם כתובים מעל הטנגווא שמסמנת את העיצור הבא. נקודה יחידה (הטשטא של i) יכולה להיכתב מתחת לטנגווא, כדי לסמן שיש אחריה e אילמת, אבל עדיין נכתבת (כמו ב home). אם יש תנועה עצמאית – ללא עיצור – הטשטא נכתבת על אות-נושאת (carrier): אם התנועה קצרה האות הנושאת קצרה, ואם התנועה ארוכה האות הנושאת ארוכה. באות הנושאת הארוכה משתמשים תמיד לסימון תנועות ארוכות (גם עם עיצור), חוץ מהתנועות e, o, u. במקרה שלהן הטשטאר הללו מוכפלים.

טולקין פיתח קיצורים לכמה מילים נפוצות ושילובי-מילים באנגלית. הם מבוססים על אותיות טנגוואר שאינן בשימוש עם טלקור מורחב, חוץ מו' החיבור (and), שמבוסס על

אות-נושאת

י	קצרה	𐌚	𐌛	𐌜	𐌝
		the	of	of the	and
ן	ארוכה	-ה	של	של-ה	-י

אות d אפית.

סימני פיסוק המציינים הפוגה בטקסט (כמו נקודה [.], פסיק [,], או נקודה-פסיק [;]) בדרך-כלל מסומנים בטנגוואר בשילובים שונים של נקודות. ככל שיש יותר נקודות - ההפוגה ארוכה יותר. נקודה בודדת באמצע השורה מסמנת פסיק. שתי נקודות מסמנות פסיק-נקודה או נקודה. הפוגות ארוכות יותר כמו סוף פסקה מסומנות כשלוש או ארבע נקודות. סיום הטקסט מסומן לפעמים כקו מסולסל יחיד או כפול.

פסיק	.	
נקודת הנקודה-פסיק	:	כתיבת הטנגוואר היא פונולוגית לחלוטין, ולפיכך היא לא מושפעת ממורכבות הכתב הלאטיני של האנגלית. למרות זאת, אפילו טולקין הושפע לעיתים מצורת הכתיבה הרגילה שלו.
סוף פסקה	::	
סיום הטקסט	~	

ראה דוגמא לכתובת טנגוואר:

בִּחְסֵי כֹחַ חֲזָקָה בְּחֵן כֹּחַ אֶחָד
בְּחֵן כֹּחַ חֲזָקָה בְּחֵן כֹּחַ אֶחָד
בְּחֵן כֹּחַ חֲזָקָה בְּחֵן כֹּחַ אֶחָד
בְּחֵן כֹּחַ חֲזָקָה בְּחֵן כֹּחַ אֶחָד
בְּחֵן כֹּחַ חֲזָקָה בְּחֵן כֹּחַ אֶחָד

For the less even as for the greater there is some deed that he may accomplish but once only; and in that deed his heart shall rest.
(Feanor, from the *Quenta Silmarillion*.)